

Przemoc rówieśnicza. Codzienność dzieci neuroatypowych w polskich szkołach

W polskich szkołach coraz częściej mówi się o przemocy wśród dzieci i nastolatków, ale wciąż zbyt rzadko o tej, której doświadczają dzieci neuroatypowe – autystyczne, z ADHD i innymi stanami. To uczniowie, którzy często zmagają się nie tylko z wyzwaniami edukacyjnymi, ale także z brakiem zrozumienia, akceptacji i wsparcia ze strony rówieśników oraz dorosłych. Dla wielu z nich szkolna rzeczywistość jest nie tylko ogromnym wyzwaniem, ale także codziennym źródłem stresu i lęku.

Bullying – przemoc, która nie zawsze jest widoczna

Słowo *bullying* oznacza przemoc rówieśniczą – powtarzające się, celowe działania mające na celu zranienie, upokorzenie lub wykluczenie drugiej osoby. Może mieć formę fizyczną, werbalną, relacyjną.

Przemoc wobec dzieci neuroatypowych rzadziej przybiera formę fizyczną, częściej psychiczną i relacyjną. Jest to forma trudniejsza do rozpoznania, ale również dotkliwa. To wykluczanie z grupy, ignorowanie, manipulacja emocjonalna, wyśmiewanie, powielanie stereotypów czy wykorzystywanie trudności komunikacyjnych.

Skutki długotrwałego stresu i odrzucenia mogą powodować trudności emocjonalne, a w konsekwencji prowadzić do utraty zaufania, wycofania, w tym także niechęci do szkoły jako miejsca, które powinno dawać poczucie bezpieczeństwa.

Inne zachowanie, inna reakcja otoczenia

Dzieci neuroatypowe odbierają świat intensywniej, komunikują się w odmienny sposób i reagują inaczej na bodźce. W momentach silnego stresu mogą zachowywać się impulsywnie, wycofywać się z kontaktu lub porozumiewać poprzez gesty i dźwięki, które dla otoczenia bywają trudne do zrozumienia.

Dlatego tak istotne jest podnoszenie świadomości i wspieranie dorosłych – nauczycieli, rodziców i opiekunów – w codziennym towarzyszeniu neuroatypowym dzieciom. Brak wiedzy o ich potrzebach i reakcjach często prowadzi do błędnych interpretacji.

Fundacja Jim

Zachowanie wynikające z przeciążenia sensorycznego może zostać uznane za „niegrzeczne”, a reakcja obronna za „prowokację”. W konsekwencji dziecko, które potrzebuje wsparcia, bywa karane, a rzeczywiste źródło problemu pozostaje niezauważone.

Przeciwdziałanie przemocy wobec dzieci neuroatypowych wymaga wiedzy, empatii i konkretnych narzędzi działania.

Szkoła, która widzi

Szkoła musi być przestrzenią bezpieczną, uważną i pełną zrozumienia. Bez wyjątków. Nie może istnieć dziecko „za trudne”, „zbyt wrażliwe” czy „inne”. Każde ma prawo do relacji, do wsparcia, do równego traktowania. To odpowiedzialność dorosłych, nauczycieli, wychowawców, rodziców i decydentów by to prawo realnie egzekwować. Bo bezpieczeństwo w szkole nie jest przywilejem. Jest fundamentem.

Bezpieczna szkoła to nie tylko taka, która eliminuje przemoc. Bezpieczna szkoła to przestrzeń, która promuje akceptację, różnorodność i współodpowiedzialność. To miejsce, w którym różnice nie dzielą, lecz uczą empatii i współpracy. To wspólnota, w której uważność jest codziennością, a nie reakcją na kryzys.

Szkoła, która reaguje

Nauczyciele, pedagodzy i psychologowie szkolni potrzebują wsparcia w rozumieniu zachowań wynikających z różnic neurologicznych, z odmiennych sposobów komunikacji, przetwarzania emocji czy reagowania na bodźce.

To właśnie brak wiedzy często utrudnia właściwą reakcję w sytuacjach, gdy dziecko doświadcza przeciążenia lub wykluczenia. Dlatego przeciwdziałanie przemocy wobec dzieci neuroatypowych wymaga zarówno systemowych rozwiązań, jak i codziennej uważności i empatii.

Kluczowe są jasne procedury reagowania, regularne szkolenia i tworzenie kultury otwartości, w której każde dziecko – niezależnie od sposobu funkcjonowania – ma prawo czuć się bezpiecznie oraz rozumiane.

Fundacja Jim

Nie wystarczy reagować na przemoc. Trzeba jej zapobiegać poprzez edukację całej społeczności szkolnej: uczniów, rodziców i kadry.

Dlaczego o tym mówimy

Fundacja Jim rozpoczęła kampanię „Bullying Out!”, aby zwrócić uwagę na fakt, że przemoc wobec dzieci neuroatypowych jest często niewidoczna.

Celem kampanii jest zwiększenie świadomości społecznej i wprowadzenie systemowych rozwiązań – obowiązkowych procedur przeciwdziałania przemocy, szkoleń dla nauczycieli i lepszego wsparcia dla szkół.